

บองชายแดนใต้พาวเนล (4)

สมชาย ปัตตานี :

บทร่ำพัน “โหยหาอดีต” จากปลายด้ามขวาน

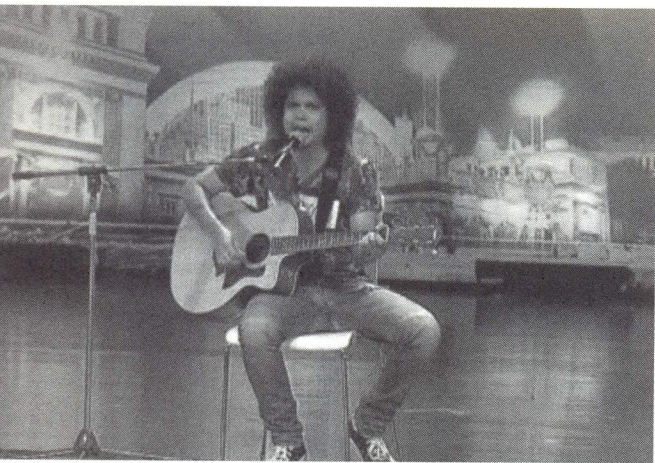
1.

ไม่อยากจะเห็น ... อยากจะเห็น

“ไม่อยากจะเห็น ... คนมาฆ่ากัน จับปืนถือ
มีดไล่ฟัน กันอีกเลย

อยากจะเห็น ... เหมือนดั่งเคย จับมือกอด
คอกันเอ๋ย ที่เคยผ่านมา”

ท่อนฮุคของเพลงที่ “พืราบขาว” กระแทก
กระทันอารมณ์และดึงให้น้ำตาของผู้ชมให้ล้น
เอ่อโดยไม่รู้ตัว บนเวทีประกวดไทยแลนด์ก็อต
ทาเลนต์ (Thailand got talent season 3/2013 :
TGT) ที่ออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์สีกอง 3
ภาพของเด็กหนุ่มหัวฟูหน้าตาธรรมดา ๆ พุดจา
สำเนียงปักษ์ใต้ สวมเสื้อยืดลายพรางทหารพร้อม
กางเกงยีนส์ขาด ๆ สะพายกีตาร์เข้ามาร้องเพลง
ในเวทีประกวดด้วยท่าทีดูซื่อ ๆ และจริงใจ

จะว่าไปแล้วเขาอาจจะไม่ใช่คนหน้าใหม่ที่ไม่มีประสบการณ์ด้านการทำงานเพลงเสียเลยในพื้นที่นี้เลย เขาเคยเป็นที่ผ่านหูผ่านตาของแฟนเพลงอยู่บ้างเพราะมีมิวสิกวิดีโอปรากฏอยู่ในยูทูปใช้ชื่อว่า “คุณชาย ไรลิลลา” มีระบบให้ดาวน์โหลดเพลงเป็นเสียงริงโทนผ่านระบบค่ายมือถือ งานที่ผ่านมามีเขาเป็นคนที่มีความรู้พื้นฐานด้านดนตรีและการเรียบเรียงเสียงประสานอยู่ในเกณฑ์ดี การแสดงมิวสิกวิดีโอด้วยตัวเองของเขาดูมั่นใจไม่เขินอายคล้ายมีพื้นฐานของการเล่นไวโอลินในป๊อปหลายคนอาจคุ้นเคยกับเขาอยู่บ้างแต่อาจไม่ใช่แวดวงที่กว้างขวางนักเด็กหนุ่มผู้นี้คลั่งไคล้ “เสก โลโซ” ถึงขั้นเคยอาสาขนเครื่องให้เขามาแล้วนอกจากนี้ยังติดสอยห้อยตามได้เล่นเป็นวงเปิดให้คอนเสิร์ตในภาคใต้ได้อย่างสม่ำเสมอ บทเพลงของเขามีเค้าประพิมพ์ประพายอิทธิพลของ “เสก โลโซ” อยู่มาก รวมถึงบางเพลงก็กระเด็นไปทาง “เอ็ดสันติภาพ” ด้วยการโหมเสียงยาน ๆ แบบเพลงร็อกสายปักษ์ใต้

“สื่อสันนิบาต” ฉบับนี้จะพาผู้อ่านมารู้จักกับ “สมชาย นิลศรี” หรือ “สมชาย ปัตตานี” หรือที่

ก่อนหน้านั้นอาจเคยรู้จักเขา “ชาย ไรลิลลา” เด็กหนุ่มจากอำเภอปะนาเระ จังหวัดปัตตานี วัย 29 ปี ผู้เขย่าเวทีไทยแลนด์ก็อตทาเลนต์ อันเป็นเวทีโชว์ที่มีชนชั้นกลางติดตามมากที่สุดเวทีหนึ่งของรายการโทรทัศน์ของประเทศนี้ให้กลับมาสนใจปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้อีกครั้ง

เหตุใดเพลง “พิราบบ่าว” จึงทรงพลังถึงขั้นเรียกน้ำตาจากชนชั้นกลางในเมืองหลวงได้ เราจะลองมาอ่าน “ตัวบท” ที่ปรากฏในเทปบันทึกรายการไทยแลนด์ก็อตทาเลนต์ ทางสถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3 ที่ออกอากาศเมื่อช่วงเย็นวันอาทิตย์ที่ 2 มิถุนายน 2556 ซึ่งถูกอัปโหลดขึ้นเว็บไซต์ในวันเดียวกัน เพจวิวในยูทูปของเขาที่ <http://www.youtube.com/watch?v=7ReD2DUfsaw> ในขณะนี้ยอดผู้ชมทะลุ 1,396,436 ไปแล้ว (เมื่อปลายเดือนมิถุนายน 2556)

2.

กลับมาปกป้องโพยกัยให้พวกฉันที

“ผมต้องต้องการเพียงแค่ร้องเพลงนี้ให้ทุกคนได้ฟัง แต่ลึก ๆ ตอนประกวดก็แอบตื่นเต้นเพราะกลัวกรรมการกดไฟแล้วตนจะร้องเพลงนี้ได้ไม่จบ จริง ๆ แล้วจะให้เราผ่านหรือไม่ผ่านตนก็ได้ซีเรียสอะไร ก็ขอแค่ให้ตนร้องเพลงนี้ให้จบเท่านั้นพอ ยังไงขอให้ผมร้องให้จบเถอะ” สมชาย เผยความในใจช่วงท้ายของรายการถึงเข้าร่วมการประกวดเพลงครั้งนี้ด้วยเหตุผลเดียวเท่านั้น

การตัดสินใจเพื่อออกรายการตามที่เขากล่าวอ้างนั้น ได้ถูกบอกเล่าผ่านรายการเจาะข่าวเด่น โดย สรยุทธ สุทัศนะจินดา ทางสถานีโทรทัศน์ช่อง 3 หลังจากเรียกน้ำตาผู้คนในห้องส่งเวที

ประกวด TGT โดยเล่าว่าเพลง “นกพิราบขาว” นั้นแต่งเมื่อประมาณ 4 ปีที่แล้ว จากความทรงจำเมื่อครั้งขณะจะไปรายงานตัวเป็นทหารกองประจำการ แต่ระหว่างทางไปแถวมัสยิดกรือเซะมีคนแจ้งว่าเกิดเหตุก่อการร้ายเกิดขึ้น มีการปะทะกันอย่างรุนแรง (28 เมษายน 2547) ทำให้เขากังวลว่าจะไปรายงานตัวไม่ได้ แต่ทันใดนั้นก็มีความมุสลิมที่พยายามจะช่วยเหลือคุณสมชาย จนสามารถรายงานตัวทัน โดยที่เขาไม่หวังผลตอบแทนใด ๆ เลย ซ้ำยังย้ำอีกว่าเมื่อถึงบ้านแล้วให้โทรศัพท์บอกเขาด้วย เพื่อจะได้ไม่ต้องเป็นห่วง ซึ่งเหตุการณ์ครั้งนั้นทำให้เขาซาบซึ้งใจในมิตรภาพระหว่างคนต่างศาสนิกเป็นอย่างมาก

“แม้จะเป็นชาวพุทธ แต่ก็ใช้ชีวิตอยู่กับเพื่อน ๆ ชาวมุสลิมได้อย่างมีความสุขมาโดยตลอดที่บ้านทำอะไรทำนา ส่วนมุสลิมจะออกเรือหาปลา พอตอนเย็นเลิกงานก็ไปมาหาสู่ เอาผลไม้ เอาปลาที่หาได้มาแบ่งกัน”

นี่คือประสบการณ์ที่ “สมชาย” คู่ันเคยและประทับใจมาตลอดช่วงชีวิตของเขา

3.

อยากให้เห็นเหมือนดังเคย...แรงโยหาอดีต ที่อาจไม่วันหวานคืน

“อยากให้เห็นเหมือนดังเคย จับมือกอดคอกันเอ๋ย เหมือนอย่างที่เคยผ่านมา”

คือถ้อยคำที่ท่อนจบในบทเพลงของเขา คงอธิบายภาวะจิตสำนึกของสมชายและเพื่อนร่วมชะตากรรมเดียวกับเขาและมีอาจปฏิเสธได้เลยว่า เนื้อหาบาง ๆ ของ “สมชาย นิลศรี” นั้นเขาโยหาอดีตที่แสนงดงามของจังหวัดชายแดนภาคใต้อย่างยิ่งนัก หลายถ้อยคำผ่าน

การสัมผัสภาษาถิ่นทางโทรทัศน์สะท้อนสิ่งเหล่านี้ อย่างชัดเจนว่า

“เราช่วยเหลือเกื้อกูลกันมาตลอด ไปมาหาสู่กันทุกวัน เพื่อนผมเป็นอิสลามก็ยังคงสอนภาษาให้ผม ช่วยกันดำนา จับปลา แต่ตอนนี้แค่ว่าไปทุ่งนาก็ไม่กล้าแล้ว ชาวนาทุกคนพกปืน ผมคิดว่ามันไม่ใช่ภาพที่ควรจะเป็น พอผมกลับจากฝึกทหาร กลับมาก็ได้ยินข่าวว่า ช่างซ่อมมอเตอร์ไซด์ แถวบ้านของผมถูกยิงตาย เพราะผู้ก่อความไม่สงบ ต่อมาก็เป็นคนที่เราเคยรู้จัก เคยเห็นหน้าสักพักเหตุการณ์ก็เริ่มใกล้ตัวขึ้นเรื่อย ๆ หลังจากนั้นไม่นานก็มีการพบนกพิราบสีขาว เพื่อสันติภาพ ไปรอยมายังสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ผมก็เลยแต่งเพลงนี้ขึ้นมา”

เราอาจพบชุดความคิดบางอย่างของเขา ผ่านภาษาง่าย ๆ ตรงไปตรงมา จากบทเพลงของเขา ประกอบขึ้นมาเป็นเนื้อเพลง การไปรอย “นกกระดาด” ในปลายปี 2547 ซึ่งยังคงกลายมาเป็นบุคลาธิษฐานในเนื้อเพลงของเขา ในการเป็นผู้ปิดเป่าทุกข์ภัยทั้งปวงให้กับผู้คนที่ทุกข์ยากและเรียกเอา “สันติภาพ” ที่เคยมีอันแสนประทับใจกลับคืนมา

“ผมอยากจะทำบอกว่าทุกชีวิตของทุกคนมีคุณค่า ค่าของตัวไม่ได้อยู่ที่ตัวเราต้องมาทำร้ายกัน ชีวิตใคร ๆ ก็รัก มาจับมือถือแขนทำมาหากินกันเหมือนเดิม หากินสุจริตกันดีกว่า หยุตฆ่า หยุตรบ สงบ สบายแล้วจะอบอุ่น”

สมชายกล่าวทิ้งท้ายก่อนจะจบการให้สัมภาษณ์ในรายการ “เรื่องเด่น เย็นนี้” โดยจะพบว่า สิ่งที่เขากำลังกล่าวถึงอาจเรียกได้ว่าเป็นคือปรากฏการณ์ของการ “โยหาอดีต” (Nostalgia) จาก “ประสบการณ์” ที่เขาพานพบมาตลอดชีวิต อาจเพราะอาการ “โยหาอดีต” (Nostalgia)

เป็นลักษณะของอารมณ์ความรู้สึก มันเป็นความ “ทรงจำ” ที่ไม่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ที่ต้องสัมพันธ์กับข้อเท็จจริงและหลักฐานอ้างอิง ภาพการณ์โยหาเช่นนี้มาจากการรื้อฟื้นและนำเสนอภาพตัวแทน (Representation) ของความทรงจำในอดีต นำมาประกอบสร้างความหมายให้กับตัวเอง บนชีวิตของผู้คน ๆ หนึ่งที่ต้องเผชิญกับความผันผวนในโลกสมัยใหม่ นัยหนึ่งมันเป็น ภาพระของจินตนาการของโลกที่เราสูญเสียไปแล้ว (Imagination of a world we have lost) ซึ่งเขาต่างตระหนักดีว่ามันคงไม่สามารถที่หวนกลับไปหามันได้อีกดังเนื้อเพลงว่า

“ผู้คนไม่เข้าใจกัน ต่างเข้าใจกันคนละทาง ไม่สามัคคีเหมือนอย่างที่เคยเป็น”

แน่นอนว่าแม้มันเคยเป็นจริง แต่บัดนี้ความมดงามเหล่านั้นได้เหลือไว้เพียงความทรงจำและประสบการณ์ไว้ให้ระลึกถึง “พิราบขาว” ในบทเพลงของเขาจึงเป็นเพียงปรากฏการณ์ที่เป็น “การเรียกอดีตที่หายไปนี้ให้กลับคืน” (To call up a vanished past) ทั้งที่ลึก ๆ สมชายก็รู้ดีว่าเป็นไปไม่ได้ ซึ่งตัวเขาตระหนักในสิ่งเหล่านี้ดี ความรู้สึกที่แสดงออกมาถึงความไม่เข้าใจถึง

สาเหตุความรุนแรงที่มาพรากภาพความงามให้เปลี่ยนไป เป็นลักษณะที่เราทิ้งลงลิ้มไปว่าอดีตส่งผลอย่างไรต่อปัจจุบัน บทเรียนจากอดีตคืออะไร กระนั้นเราก็ยังไม่เข้าใจอะไรสักอย่างเกี่ยวกับอดีตถึงปัจจุบันและตกอยู่ในอารมณ์หลักอิเหลือ ครึ่ง ๆ กลาง ๆ

“ทำไม ผมต้องถาม ได้แต่คิดคนเดียวว่าทำไมอะไรอย่างนี้ ทุกอย่างบ้านเรามีพร้อมทะเลบ้านเราน้ำใส หาเรือสักลำออกทะเล ทำไรทำนา อยู่กันสบายมีความสุขมากแต่ทุกวันนี้มันเปลี่ยนไปเยอะ”

“อารมณ์ของเนื้อเพลงทุกถ้อยคำเป็นสิ่งที่ชาวใต้โยหา สำหรับตนก็เพียงอยากจะได้บรรยากาศในวัยเด็กกลับมา และเชื่อว่าคนส่วนใหญ่ก็คงจะคิดแบบนี้เช่นกัน ถึงแม้ว่า ทุกวันนี้เราจะคุ้นชินกับการเป็นอยู่แบบนี้ แต่ลึก ๆ แล้วก็อยากให้บ้านเกิดเรากลับมาสงบสุขเหมือนเดิม”

บางทีเสียงตอบรับจากผู้ชมและกรรมการที่ท่วมทับ อาจเป็นภาวะชั่วคราวบรรยากาศที่ผันผวนของการเมือง ห้วงเวลาที่มีความขัดแย้งแตกต่างอย่างสูงทางประวัติศาสตร์ อนาคตได้จบสิ้นสุดลงไปแล้วต่อหน้าต่อตาของเขาหรืออาจอยู่ท่ามกลางภาวะสังคมที่กำลังอยู่ในการเปลี่ยนแปลงอย่างถอนรากถอนโคน เมื่อนั้นมันจะออกมาเผยตัวและปรากฏตัวโดยที่เราไม่รู้ตัวผ่านคำบอกเล่า ผลิตซ้ำ รวมไปถึงปฏิบัติการทางสังคมแบบต่าง ๆ ดังที่นักคิดสายหลังโครงสร้างนิยมพูดถึงการโยหาอดีตว่า มันคือเรื่องของประสบการณ์ของสิ่งที่เป็นไปไม่ได้ (an experience of impossible) เราต่างถวิลหามันเพราะในความเป็นจริงเราไม่สามารถที่จะย้อนกลับไปหามันได้อีก คงมีแต่การจำลองมันขึ้นมาใหม่ ทั้ง

เรื่องเล่าและความทรงจำแบบอื่น ๆ ขึ้นมาเพื่อ
เข้าใจมัน

หากเราใช้มุมมองตามกรอบนี้ ก็จะพบว่า
ผู้คนที่โหยหาอดีตอาจไม่ได้มีแค่สมชาย แต่อาจ
หมายถึงหลาย ๆ คนที่มีประสบการณ์ร่วมกันบน
เวที TGT ซึ่งอาจรวมไปถึงกรรมการตัดสินอย่าง
คุณเบนซ์ พรชิตา ที่เธอกล่าวกับผู้ชมว่าเธอก็
คิดคล้าย ๆ กับสมชาย ซึ่งหลายคนอาจจะ
ตระหนักดีว่า “เราอาจไม่ได้กลับไปสู่ภวะนั้น
อีก”

4.

หลากหลายความหมายจากผู้ฟังเพลงของ “สมชาย”

คำถามของผมต่อเพลงของสมชาย ที่เนื้อ
เพลงก็ดูเหมือนจะไม่มีอะไรซับซ้อน แต่เหตุใด
เพลงของเขาจึงกระแทกใจคนได้มากมายขนาด
นั้น ผมจึงทดลองพูดคุยกับนักศึกษาของผมโดย
ให้ฟังเพลงนี้ในคลิปบรรยายภาคตอนวันที่เขา
ประกวด ร่วมกันสี่คน โดยคนแรกเธอเป็น
นักศึกษาไทยพุทธจากจังหวัดกระบี่ คนที่สอง
เป็นนักศึกษามุสลิมจากประจวบคีรีขันธ์ คนที่
สามเป็นนักศึกษามุสลิมจากพัทลุง คนที่สี่ เป็น
นักศึกษามุสลิมจากจังหวัดยะลา พวกเขาคิดกัน
อย่างไร ลองมาฟังทัศนะของพวกเขาส่วนใหญ่
ต่อเพลงนี้ครับ

คนแรก

“ฟังแล้วอินมากน้ำตามันจะไหล ขนมันลุก
ไปหมดเลย”

“ไม่คิดหรือว่าเฟค (โกหก) รีเปล่า ก็ดูแล้ว
เหมือนมันออกมาจากข้างในของเขา”

“เขามาเวทีนี้คงมีความต้องการเรื่องเงิน
บ้าง อยากมีชื่อเสียง ก็เขายังไม่มีงานทำเลยนี่
ไม่มันคงไม่มาเวทีแบบนี้”

“หนูเคยแลกเปลี่ยนกับเพื่อนบางกลุ่ม เขา
บอกว่าเขาไม่ใช่คนไทย แต่หนูก็ไม่เข้าใจว่าใน
อดีตเขาก็เคยเป็นของเรา เคยแพ้วเรา แล้วเขาก็
ยังยึดติดอยู่กับความคิดเดิม ๆ แต่ทำไมเขายัง
ไม่ยอมรับสักทีว่าเขาเป็นคนไทย”

“ฟังเพลงนี้แล้วพวกเขาจะรู้สึกตามที่คน
แต่งต้องการมั้ย?”

คนที่สอง

“รู้สึกอินกับสิ่งที่เขาแสดงออกมา รู้สึกดีกับเขา
เพราะเขามีพลัง มีความหนักแน่นเลยพาให้เรา
อินไปด้วย”

“ถ้าไม่เรียนสื่อมา หนูคงอินกับมันมากกว่านี้”

“แต่รู้สึกว่า คอมเมนต์เตอร์จะแปลก ๆ เหมือน
ไม่ค่อยจะจริงใจ ดูมีวาระซ่อนเร้น”

“แต่หนูแอบปีกับเพลงเขามาก ๆ นะ ถ้าเขา
เป็นผู้ที่สูญเสียจริง ก็ถือว่าเล่าเรื่องได้ดีมาก ๆ
เลย”

“เรื่องที่เขาพูดอาจเป็นแค่จุดเล็ก ๆ ที่ปกติ
ใครพูดอาจจะมีใครได้ยิน เพราะหลายคนคง
คิดว่าไม่ใช่เรื่องของเขา คงทำให้หลาย ๆ คน
กลับมาสนใจปัญหาภาคใต้บ้าง”

คนที่สาม

“เนื้อหาเพลงมันก็คงดี ตรงประเด็นกับที่คนฟังอยากให้เป็น คนมันก็เลยอิน”

“แค่มาเรียกร้องให้รักกัน แต่ถ้าไม่ได้เข้าใจกันจริง ๆ มันก็ไม่ได้ช่วยอะไร”

“ไม่ค่อยเชื่อสักเท่าไร เพราะเรารับข้อมูลหลายด้าน เราเลยไม่เชื่อแบบที่เขาได้บอกมา”

“แต่ทำไมคนชมในสตูดิโอต้องร้องให้ด้วยไม่เข้าใจ”

คนที่สี่

“หนูอยากเป็นเหมือนในเพลง อยากให้กลับมาเหมือนเดิม”

“แต่ภาพออกมาดูไม่น่าเชื่อถือ เพราะไทยแลนด์กอดทาแลนด์ มีชื่อเสียงไม่ค่อยดีเรื่องการสร้างกระแส”

“น่าสนใจดี สามารถถ่ายทอดความรู้สึกออกมาได้ดี”

“คนในพื้นที่ก็รู้สึกอย่างนี้เหมือนกัน”

“ทำไมไม่พูดผ่านเวทีอื่น”

อ่านจากข้อมูลเร็ว ๆ เราจะพบว่า หลายคนรู้สึกคล้ายคลึงตามกับสารที่ปรากฏผ่านเนื้อหาและท่วงทำนองของเพลงนี้ ซึ่งดูเหมือนว่าเนื้อหาตัวบท อาจจะ “บางเบา” แต่บางทีมันก็ “โดน” ใจคน ขณะที่หลายคนก็ยังลังเลกับทำที่บางอย่างในรายการเช่น การความรู้สึกซาบซึ้งกับเพลงนี้เป็นพิเศษราวกับถูกจัดวาง โดยส่วนหนึ่งอาจมาจากความน่าเชื่อถือของรายการ TGT ที่มักสร้างเหตุการณ์ให้เป็นข่าวเพื่อกระตุ้นเรตติ้งให้กับรายการเมื่อปีที่แล้ว

เพลงของสมชายเป็นเสียงเพรียกบนจุดยืนแบบ “อุดมการณ์ชาตินิยมไทย” ซึ่งอาจทำให้ผู้ฟังที่มีจุดร่วมแบบเดียวกับอาจมองไม่เห็นประเด็นอะไรบางอย่างจากการเรียกร้องสันติ

ด้วยวิธีการครั้งนี้ อาจเป็นการเรียกร้องสำหรับคนที่มีโลกทัศน์แบบ “สังคมเดี่ยว” ดังเนื้อเพลงช่วงท้ายที่ว่า “ก็เราคนไทยด้วยกันทั้งนั้น” ซึ่งข้อท้าทายของเพลงนี้ก็คือ จะทำให้ผู้ที่เห็นหรือมีสำนึกแตกต่างจากสังคมใหญ่อย่างที่นักศึกษาคนแรกได้แฉมพรายประสบการณ์ของเธอให้ฟังนั้น จะเข้ามามีส่วนร่วมในสันติภาพนี้ด้วยกันได้อย่างไร

หรือบางที “สันติภาพ” ในแบบที่คุ้นเคยมีมิอาจเรียกกลับคืนมาได้อีก แต่ก็ไม่ได้หมายความว่าเราสร้าง “สันติภาพ” ขึ้นมาใหม่ไม่ได้ หากลองตั้งใจรู้จักและเข้าใจมันอย่างจริง ๆ จัง ๆ บนจินตนาการใหม่ มากกว่าความเคยชินเดิม ๆ แบบนักศึกษาคนที่สามบอกมาก็อาจเป็นไปได้

พิราบขาว

เนื้อร้อง - ทำนอง : สมชาย นิลศรี

“นกพิราบสีขาวจงกลับคืนมา
ปกป้องดูแลรักษาประชาได้ไหม
นกพิราบสีขาว ตรงนี้ลูกเป็นไฟ
กลับมาปกป้องโพยภัยให้พวกฉันที่
ผู้คนไม่เข้าใจกัน ต่างเข้าใจกันคนละทาง
ไม่สามัคคีเหมือนอย่าง ที่เคยเป็น

#ไม่อยากเห็น... คนมาฆ่ากัน จับปืนถือมีด
ไล่ฟัน กันอีกเลย

อยากจะได้เห็น... เหมือนดังเคย
จับมือกอดคอกันเอ๋ย ที่เคยผ่านมา
จะต้องล้มตายอีกสักเท่าใด
ก็เราคนไทยด้วยกันทั้งนั้น
อยากจะได้เห็นเหมือนดังเคย
จับมือกอดคอกันเอ๋ย
เหมือนอย่างที่เคยผ่านมา

อุสมาน